

njegovega trpljenja in kako se norčuje iz naprednega učiteljsstva, ki se pripravlja do skrajnih korakov, da se otme iz pogube!

Da, k propagandi dejanja kličemo svoje tovariše! Kličemo učiteljsstvu z glasnim povdankom, da je došel konec njegovega hlapčevanja, da je treba neizprosne, odločne zahteve: Dajte nam kruha! Ako bo vsak duhovnik deležen izboljšanja duhovniških plač — vsak duhovnik, dober in slab! — ne sme nihče in nikoli več delati razlike med dobrim in slabim učiteljem, to pa zlasti še zato ne, ker velja tam, odkoder prihaja to razlikovanje, dobro za slabo in slabo za dobro. Vsak učitelj je človek, vsak človek pa ima pravico do življenja in dolžnost do dela. Ako pa mu delo ne daje sredstev za življenje, je to znamenje žalostnih razmer in krivičnega, trinoškega sistema. Da pade izkoriščanje in zavlada pravica, se morajo združiti vsi napredni elementi, pred vsem učiteljsvo samo. V teptancu se prelije resignacija v resolutnost in brezobzirnost. V učiteljsvu se je že, in zato naj pride, kar mora priti!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca ročnika 1905 K 87.273-26.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Spominski list

(Glas iz Istre).

S posebnim zanimanjem smo čitali v letošnjem »Potopniku« kakor tudi v »Učit. Tovarišu« g. ravnatelja Schreinerja spis »Spominski list«. Povsem se strinjamo z lepim pomenom in namenom, ki naj ga ima. »Spom. list« za šol. mladino, ko ostavlja ob svojem 14. letu za vselej učilnico. Res, da prejme vsak šolski otrok pri svojem odhodu odpustnico; a kaj privlačnega ta za šolsko dečo pač nima, dasi je zanjo brezdvomno neizmerne važnosti.

Zato je bila povsem srečna misel, da so sklenili izdati »Spom. list«. Nekaj pa imajo ti »Spominski listi« na sebi, česar mnogi tovariši, gotovo ne odobravajo. —

Pri sklepu »Spom. lista« je prostor za podpise. No, seveda brez katehetovega podpisa ne sme biti! »Kaj pa je tebe treba bilo!« Stvar je nevidezno malenkostna, a vkljub temu načelne važnosti. Znano je, kako zahajajo gospoda »katehete« v šolo k pouku! Vera peša, pravijo. Gotovo pa saj tudi mora pešati, če bodo naši gospodje (izjeme so tudi!) skrbeli za vse kaj drugega bolj kot za šolo. Jasno je, da imenovani duhovniki kot katehete v pravem pomenu besede ne eksistujejo. Duhovnik, ki si sicer lasti pravico do pouka krščanskega nauka, a prihaja le parkrat na semester v šolo, duhovnik, ki razdere pri učencih to, kar je učitelj v prejšnjih urah sezidal s trudom, tak duhovnik ni in ni katehet, najsi ga dekretirajo vsi škofjel Prosimo! Splošno je znana gorečnost in ljubezen, ki jo goji politikujoča duhovščina do šole in učiteljsva! Politikujoč du-

hovnik — pa šola! Kaka ironija! Torej čemu katehetov podpis na »Spom. listu?!« Ta ne sodi sem, pa naj že reče kdo, kar hoče!

Tudi smatramo pod svojo častjo, klanjati se kakemu nevrednemu katehetu ter ga prositi milostnega podpisa. Sicer pa nam kakšen tak preobjestnež prav lahko zabrusi v obraz: »Tega nisem dolžan podpisati!« no, pa saj se razumemo!

Povedali smo svoje mnenje. Morda ga bodo uvaževali pri »Slovenski Šolski Matici«. Pomisljijo naj, da je »Slov. Šolska Matica« društvo, ki naj deluje le v povzdigo šolstva, torej mora računati samo z dejstvi in faktorji, ki jih družijo ozke vezi s šolstvom. Tistim, ki rujejo proti šoli in učiteljsvu, pa ne dovoljujemo nobenih poklonov! — n —

Učiteljsvo in ljudska izobrazba.

Poroča Anton Merviö, učitelj v Povirju.

(Konec)

Seveda nima vse to ničesar opraviti z omiko našega naroda, toda tudi sem moramo obrniti svoj pogled, da lažje presodimo, kako težko delo čaka učitelja v sedanji dobi.

Čez nekaj časa pošlje prej imenovani svetec priporočilo za opazovanje prirode, posebno potresov, seveda ne onih, ki potresajo učiteljsvu mošnjček in želodec. Seismograf, jako lep naslov je to. Druge okrožnice priporočajo varstvo vlakov pred kamenjem mladine, otroci ne smejo trgati hlač nikjer drugje kakor le v šoli, to je tudi v oskrbi učiteljevi, ki ne sme pustiti otrokom plezati, drsati se itd. Cel orožnik brez dohodkov seveda! To je menda tista »unmittelbare Aufsicht« z učiteljsišč. S tem pa ni še nikakor napolnjena statistika vseh častnih opravil, ki jih naj opravlja po mnenju izvestnih krogov učitelj. Vsak dan bi moral imeti gotovo 72 ur, da bi opravil vse te službe in opravila po pridpisanih receptih. Več ur na dan pouk; iz šole prišedši priprave za prihodnji dan, uradni dopisi in ukazi, lastna izobrazba in popravljanje vaj ter nalog, menim, da je dovolj dela. Če ujame morda borne pol ure za majhen izprehod, če si prikrajša eno navedenih točk — tisti časek naj si pa kvari pljuča z narodno prosveto. Tam naj pri govorih izkašlja zadnje košček pluč in leže v prezgodnji grob, kakor jih je že premnogo. S čim naj skrbi za zdravje, s čim naj si izboljša stanje, ko nima niti za najpotrebnejše, posebno če je obdarjen z otroki. Kako naj deluje tak trpin še posebej za narod, ko mora tako žrtvovati svoje življenje in zdravje drugim za nezatno plačilo v šoli. Pa mu še natvezijo novih opravil na glavo, ki so zgolj formalitete brez jedra in koristi. To je že infamno, kar uganja z učiteljsvom skoro vsak birokrat, vsa inteligenca ter prosto ljudstvo. S čim naj kupi učitelj vse knjige, ki mu jih priporočajo v nadaljno izobrazbo? Kako naj se pripravlja za narodno delovanje zunaj šole, ko bi imel za potrebo tajnika, da zadosti le predpisanim dolžnostim in zahtevam, ki jih stavijo do teh zastopnikov omike po vaseh.

Namesto da uče na učiteljsišču toliko nepotrebne specialne v glasbi, naj bi rajše učili kandidate stenografije, kar bi jim bolj koristilo kakor tisto prisiljeno strganje po raznih godalih. Kruha najprej učiteljsvu, potem se bomo šele menili s omiki i dr.

Toda kamor se ozremo, povsod vidimo isto. Inteligenca, blagoslovljena in laična, je menda za to na svetu, da zbija šale z ubogo učiteljsko paro. Ljudstvo, ki ima vedno dovolj denarja za razne cerkvene reči, postane v mnogih krajih kar divje, če čuje, da zahtevajo učitelji poboljška.*) Sicer jih je

*) To je sad klerikalnega hujskanja!

mного, ki spoznavajo našo mizerijo, toda to spoznavanje nam toliko koristi, kakor če bi ga ne bilo.

Ko povišujejo drugim stanovom itak mastne dohodke, ne zve ljudstvo za to. Najlepši zgled imamo v zadnjem času v našem katoliškem časopisju. Kdor hoče kaj doseči v današnjih težkih časih, mora biti popolnoma brezobziren. »Trkajte, pa se vam odpre, prosite, pa se vam da,« pravijo, toda to je vse preponižno. Ne trkati in prositi več, ampak zahtevati moramo odločno. Dol s krinko, in pokažimo, da smo zreli možje, ne pa klavrne marijonete! Vsi oziri v stran. Pero v roke in borimo se z uma svetlim mečem, saj imamo dična naša glasila, v katerih naj se srčali ves naš položaj. Tu naj bo ogledalo vesti za one kroge, ki nas hočejo potisniti ob zid. V ta namen ostanimo tudi v očigled kriku in vikju, ki doni sedaj po Sloveniji, precej v rezervi. Ne kvarimo pljuč za druge, ki nam to plačujejo le z bornim nasmehom. Tako nas ne bodo smatrali več za delavce, ki delajo brez pritožb, dokler jih ne pokosi bleđa smrt. Delajo naj priganjači naši. Učiteljstvo pa tako še preveč dela za tiste borne novčiče. S tem pa ni rečeno, da ne smemo ničesar delati, tega nikakor ne mislim. Saj opravi že tako vsak učitelj, ki vestno opravlja svoje šolske dolžnosti, dovolj dela za narod. Pustimo le to valovanje, ki se je ravno pričelo s silno močjo, ker gotovo kmalu poneha, kakor je že ponehalo mnogo podobnega.

Delovati po novem programu je gotovo možno po trgih in mestih. Tam naj krepko podpira učiteljstvo isto po svoji moči, toda ne pustiti, da bi ga porinili v ospredje, medtem ko bi se drugi zmuzali v ozadje.

Po kmetih pa opravljajmo takoimenovano »drobno delo« za narod. Kakšno je to drobno delo, se vpraša marsikdo začudeno.

Isto naj pojasni sledeči slučaj: Rodoljubnega Čeha so vprašali, zakaj ne nastopa bolj javno za narod, čemu ne prihaja na shode in veselice. On pa je rekel, da je njemu popolnoma dovolj, da vzgaja svoje otroke v narodnem duhu, da bodo kdaj navdušeni Čehi in kremeniti značaji, to je tako imenovano drobno, malovredno delo za narod po mnenju drugih. To so lepe besede. Gotovo je to večje vrednosti kakor na cente govoranc, ki jih izgovore vodilni možje ob raznih prilikah. Znano pa je, da ravno odlični voditelji ne znajo in ne morejo vzgojiti svojih potomcev v narodnem duhu. Oče je navdušen Slovan, ki grmi kot Jupiter tonans na raznih shodih proti sovragu, otroci pa cikorijaši ali pa želodarji. Koliko lepši je prej navedeni zgled? Vzgojimo tudi mi mladino, da bo reš narodna in koristna človeški družbi, potem šele vpliva omika nanjo. To je šele konsekvantno delo. Najprej pripraviti tla, potem šele pada seme v rodovitno zemljo, kakor v priliki o sejalcu in semenu v sv. pismu.

Že v pričetku svoje razprave sem omenil, kako malo vredno je delo brez pravega smotra, delo, pri katerem nimamo ozirov do ovir. Najmanjša ovira zapre takemu delovanju brez glave popolnoma izhod. Tisti vzgojitelj, ki opravlja drobno narodno delo, pa je učitelj. Najobširnejše polje ima gotovo on v šoli. Tu deluje od vseh zapuščeno učiteljstvo. Ako vzgojiš sebi izročeno mladino v zavedne Slovence in koristne člane človeške družbe, je dovolj. V ta namen mora biti tudi učiteljstvo samo kremenitega značaja, ki ne upogne svojega tilnika pred nikomer. Svojo stanovsko zavest pa drži visoko in neomadeževano. Modernim Sirenam, ki nas vabijo na delovanje zunaj šole, obrnimo vsaj deloma hrbet, dokler se ne zjasnijo vremena. Tisti pa, ti tako kriče za povečanje narodne

kulture, naj delajo, naj predavajo v prvi vrsti. Oni naj si kvarijo s tem svoja pljuča, učiteljstvo se pa posveti popolnoma šoli.

Ono naj pripravlja poslušalce, drugi naj jih pa bistrijo v znanostnih panogah. Tako bo tudi delo najbolj uspešno. Če se pa postavi še učiteljstvo med tiste kričače, potem že ne bo nič, ker brez glave storjeno, je gotovo skaženo. Kdor hoče ustreči vsem, ne ustreže nobenemu. Kdor hoče povsod delovati, postane polovičar.

V zaključek še to-le:

Iz vsega navedenega lahko izprevidimo, kaj dožene lahko učiteljstvo s svojim delovanjem in kako naj se vede nasproti najnovejšemu gibanju po Sloveniji. Še enkrat pa ponavljam: Ne bodimo podobni mehjemu testu, ki ga zmesi, kdor le hoče. Nikakor ne dopuščajmo, da bi se uresničilo, da bi bil učitelj vzgojitelj mladih in starih, kmetovalec, socijolog, filolog, pedagog, pisar za vse potrebe, mentor vseh zadev, ciceron vsakemu, izkratka: Mädchen für Alles, plačan pa le za eno in še za tisto sramotno za sedanjí prosvetljeni vek. Drugi do be za vsak korak remuneracije, le učitelj delaj vse zastonj, le ta naj si kvari zdravje za druge. — Sramota!

Narod, pogledj na svoje stradajoče učiteljstvo! Odveži obenem svoj zadržnjeni možnjiček in plačaj ga pošteno. Ako se dobi denar za vse možne in nemožne reči, se mora dobiti tudi za nas. G. poslanci vseh strank, odprite enkrat odločno svoja usta in zahtevajte z železno energijo izboljšanja naših plač. Ne bodite nam več naklonjeni le s samimi golimi besedami!

Če nas dostojno plačate, potem bomo šele požlahtnjevali z navdušenjem ljudi in drevesa, kopali bomo šolski vrt, poučevali stare in mlade, prej pa ne.

Glejmo pa vendar na to, da izpolnjujemo natančno svoje dolžnosti, da ne dobi nihče na nas madeža. Tako si pridobimo na ugledu in pripravimo tla temeljitemu izboljšanju naših razmer! *)

Ne nakladajmo si nikakega dela več sami na svoje rame. Ne pustimo pa tudi drugim, da bi ga nam nakladali. Naše delovanje pa bodi omejeno na šolo, dokler se nam ne izboljša temeljito gmotni položaj. Kdor si pa hoče kvariti pljuča, naj si jih v božjem imenu, jaz si jih ne bom.

Učiteljstvu manj ukazov, pa več kruha!

Dopisi.

Istra.

I opet se raskokodakala. (Konec.) Jedan od one trojice — učitelj Zec — ima ženo rođenu talijanku, koja, kad se vjenčala, nije znala nego par rieči hrvatskih, a koja nikad, znaš družje dopisniče, nikad progovorila rieči talijanske sa svojom djecom. A ti nam navedi još jedan takav slučaj u Istri, i eno, mi ćemo ti pljeskati; dočim ćemo ti mi navesti dosta slučajeva, gdje su djeca hrvatskih inteligentnih roditelja odgojena u talij. duhu — pa su ipak ti roditelji od »Sloge« prikazivani za — rodoljube!

»... mučenici jesu u borbi sa svojom duševnosti, dali će služiti Molohu, ili narodnomu geniju. Zlatno je tele pobiedilo Terno«. To je treća i podvala i laž! Sin učitelja Zeca polazi I.

*) Tla so že pripravljena, samo razmer nečejo izboljšati!